

#### 4. บ้านเรือน ที่อยู่อาศัย ของชาวไทยพื้นถิ่น

ด้วยทำเลที่ตั้งชุมชนของชาวไทยพื้นถิ่น ย่านตำบลโพหัก ของจังหวัดราชบุรี อยู่ในที่ลุ่มน้ำท่วมถึงทุกปี การปลูกเรือนจึงมักปลูกยกพื้นสูง ทำให้มีพื้นที่ว่างใต้ถุน สามารถเก็บข้าวของเครื่องใช้ในการทำนา เช่น แอก คราด ไถ ชงโลง ฯลฯ รวมถึงเครื่องมือทำมาหากิน โดยเฉพาะการจับปลา หรือสัตว์น้ำที่มีอย่างชุกชุมในสมัยอดีต เช่น ลอบ ไซ สุ่ม เป็นต้น

รูปทรงของตัวเรือน นิยมปลูกสร้างอย่างที่เรียกกันว่า “เรือนไทย” กล่าวคือ เป็นเรือนที่หลังคามีจั่ว มีความลาดชันสูง เนื่องด้วยแต่ เดิมต้องมุงหลังคาด้วยใบจาก หญ้าคา หรือหญ้าแฝก เพื่อไล่น้ำฝนหรือน้ำค้างไม่ให้เกาะหลังคาอยู่นาน หากไม่เช่นนั้น จะส่งผลให้ หลังคาผุพังได้ง่าย ครั้นเมื่อพัฒนาการของวัสดุมุงหลังคามมาเป็นกระเบื้องดินเผา สังกะสีหรือกระเบื้องโรงงาน แต่ความนิยมรูปทรง หลังคาลาดชันสูงก็ยังคงอยู่ จนกลายเป็นแบบแผนการสร้างเรือนมาจนปัจจุบัน ประกอบกับความรู้อะไรเรื่องการสร้างเรือนที่มีสัดส่วนเฉพาะและเหมาะสมกับภูมิอากาศ ได้กลายเป็นภูมิ ปัญญาที่สืบทอดต่อกันมา

ในช่วงประมาณ 20 ปี ที่ผ่านมา ชาวไทยพื้นเมืองย่านตำบลโพหักหลายครอบครัว ได้เปลี่ยนอาชีพจากเดิมที่เคยทำนาเป็นการเลี้ยงกุ้ง ห้องทุ่งนาหลายแปลงที่เป็นพื้นที่ปลูกข้าว ได้ รับการขุดแต่งให้เป็นบ่อกุ้ง ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในครอบครัวและในชุมชนดีขึ้นกว่าแต่ก่อนเป็นอย่างมาก หลายครอบครัวจึงมีทุนทรัพย์เพียงพอเพื่อสร้างบ้านใหม่ และมีขนาดใหญ่ อีกทั้งรูปลักษณะของบ้านเป็นแบบ เรือนคหบดี ไม่เหมือนเรือน ชาวบ้านตั้งแต่ก่อน ชุมชนไทยภาคกลางส่วนใหญ่มักถือเรือนไทย หันไปนิยมรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบอื่น ชาวไทยพื้นเมืองราชบุรีกลับร่วมกันสร้างเรือนไทยเพื่อการอยู่อาศัยจริง จนกลายเป็นเอกลักษณ์ ของชุมชนโพหัก เป็นแหล่งชุมชนที่มีเรือนไทยปลูกอยู่อย่างหนาแน่น

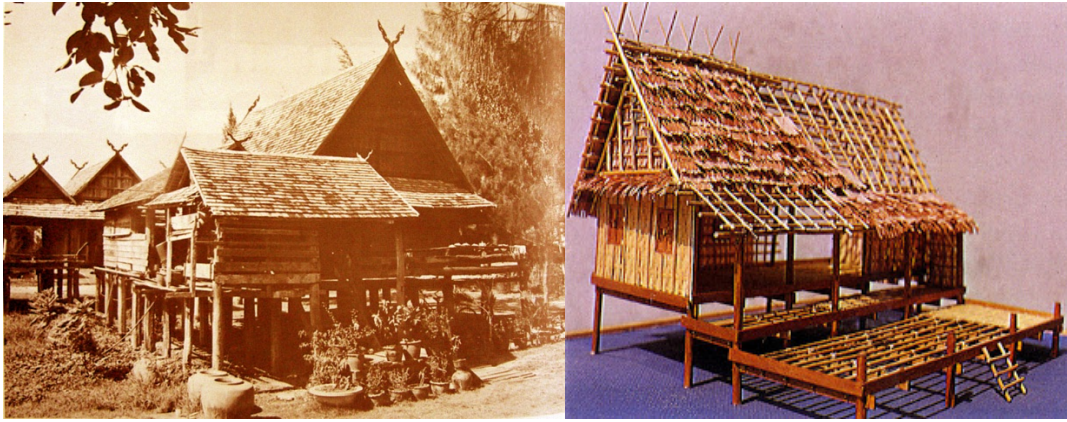
บ้านเรือนไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ ได้แก่ เรือนเครื่องผูก และเรือนเครื่องสับ

##### เรือนเครื่องผูก

เรือนเครื่องผูก เป็นเรือนที่ปลูกสร้างในชนบททั่วไป และสร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ ด้วยการผูกมัด ถักพันปลูกเป็นเรือนด้วยเส้นตอกเส้นหวายเป็นสำคัญ วัสดุที่ใช้หาได้ในท้องถิ่น ภาคกลาง นิยมไม้ไผ่ชนิดต่างๆ เป็นโครงสร้างส่วนใหญ่ ฝาเรือนเป็นไม้ขัดแตะหรือกรูด้วยจาก จุดอ่อนของเรือนชนิดนี้คือ ไม้มันคงถาวรเท่าไม้จริง

เรือนเครื่องผูกมีลักษณะคล้ายเรือนเครื่องสับ เป็นเรือนรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใต้ถุนสูงพอประมาณ หลังคาทรงสูง ขนาดเรือนไม่ใหญ่ เนื่องจากถูกบังคับด้วยวัสดุก่อสร้างที่ไม่เอื้อต่อการรับน้ำหนักมากนัก มีแผนผังพื้นที่ใช้สอยเท่าที่จำเป็น ประกอบด้วยเรือนนอนมีความยาวเพียง 2 – 3 ช่วงเสา ส่วนหนึ่งกันห้องใช้เป็นที่หลับนอนเก็บทรัพย์สินสิ่งของมีค่า อีกส่วนกันไว้ เป็นส่วนเอนกประสงค์สำหรับพักผ่อนในครอบครัวอาจจะปล่อยโล่งไม่กั้นฝาเรือนแต่ทำเป็นพนังกั้นไว้ 2 ด้านหรือทำฝาเรือนแบบฝากระทุ้ง สามารถเปิดรับแสงสว่างและรับลม เมื่อ ฝนตกก็สามารถดึงปิดกั้นฝนสาดได้ จากพื้นเรือนมีระเบียงลดระดับพื้นลงมีหลังคาคลุมเรียกว่าพาไล ระเบียงส่วนหนึ่งกันเป็นครัว

ไฟ หั่วระเปียงอีกด้านมีฝากั้น จากระเปียงทำพื้นลาด ระดับลงเป็นชานโล่ง หั่วชานอีกด้านทอดบันได เป็นทางขึ้น-ลง ใต้ถุนเป็นที่เก็บเครื่องมือทางการเกษตร



### เรือนเครื่องสับ

เป็นเรือนที่ปลูกสร้างด้วยไม้จริง องค์กรประกอบโครงสร้างของเรือนยึดต่อกันด้วยการเข้าเดือยโดยอาศัยโลหะเป็นเครื่องยึดตรึงบ้างเพียงเล็กน้อย เรือนชนิดนี้เป็นเรือนที่ผ่านพัฒนาการด้านเทคนิคการก่อสร้างที่ซับซ้อนขึ้นกว่าเรือนเครื่องผูก มีรูปแบบการปลูกสร้างสับต่อกันมาเป็นแบบประเพณีเรียกว่า “เรือนไทย” มีลักษณะแตกต่างกันไปตามแต่ประโยชน์ใช้สอย แบบแผนความนิยม ในท้องถิ่น ฐานะความเป็นอยู่ของผู้เป็นเจ้าของเรือน หรือต่างกันไปตามความจำเป็นแห่งการอยู่อาศัย เรือนเครื่องสับแบ่งได้เป็นเรือนประเภทต่าง ๆ กัน คือเรือนครอบครัวเดี่ยว เรือนหมู่ เรือนคหบดี เรือนร้านค้า เรือนแพ



เรือนเครื่องสับ